

УДК 37.064.1:373.2]:005.42(045)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-99-6-65-73>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З РОДИНАМИ

С. В. Колосова

ORCID 0000-0002-6112-685X

Ю. В. Сирова

ORCID 0000-0003-4964-5451

У статті розглянуто організаційні аспекти взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти та сім'ї. Встановлено, що процес взаємодії вихователів з батьками має будуватися на партнерських засадах співпраці. Проаналізовано основні форми співробітництва вихователів з родинами. З'ясовано, що пріоритетними в роботі з батьками є форми, які побудовані на діалозі, передбачають обмін досвідом сімейного виховання, забезпечують становлення всіх учасників (батьків, дітей, вихователів) як суб'єктів педагогічного процесу. Звертається увага на необхідність поєднання традиційних форм роботи з варіативними інноваційними технологіями організації взаємодії вихователів ЗДО з батьками вихованців. Проаналізовано, що до найбільш зручних форм співробітництва вихователів і батьків в умовах адаптивного карантину відносять: мобільний зв'язок; короткі текстові повідомлення; групи в вайбер або телеграм; анкети, створені за допомогою онлайн-ресурсів; сторінки в соціальних мережах; веб-сайт дитячого садка; блог або онлайн щоденник групи. Визначено, що ефективна взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти, як система регулярних взаємозв'язків вказаних суб'єктів з метою здійснення спільного впливу на розвиток особистості дитини, потребує створення відповідних умов. В контексті проблеми дослідження визначено наступні педагогічні умови співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю: соціально-педагогічна діагностика сім'ї; встановлення партнерських взаємовідносин та інтеграція батьків у освітній процес; використання різноманітних форм роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю; систематичне здійснення зв'язку закладу дошкільної освіти з батьками протягом усього року; тематичний самоконтроль вихователями освітньої роботи з батьками.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, сім'я, діти дошкільного віку, педагогічні умови виховання, взаємодія дошкільного закладу з сім'єю.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ефективна освітня діяльність закладу дошкільної освіти неможлива без активного залучення родин до участі в освітньому процесі. Передумовою всебічного розвитку особистості дошкільника є підвищення рівня педагогічної культури всіх членів родини, формування в них відповідального та усвідомленого ставлення до батьківства. Адже в сім'ї діти вперше отримують досвід соціальних відносин, засвоюють перші моральні уявлення про норми поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Вивчення та узагальнення психолого-педагогічних джерел свідчить про те, що проблема теорії та практики взаємодії закладу освіти і сім'ї висвітлена в наукових дослідженнях таких учених, як: Т. Алексєєнко, О. Безсонової, Т. Валентьєвої, Л. Врочинської, С. Деніжної, Н. Каньоси, Б. Ковбас, В. Костів, Н. Кравчук, Т. Кротової, Л. Любчак, А. Марушенко, І. Молодушкіної, І. Перепелюк, В. Постоного, О. Рудік, С. Цюри та ін. В своїх роботах вчені охарактеризували особливості організації взаємодії педагогів в закладах освіти з родинами; розкрили зміст і форми співробітництва з батьками та проаналізували ефективність досвіду їх практичного використання в організації співпраці з родинами в закладі дошкільної освіти.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Зміни, які відбуваються в дошкільній освіті, спонукають фахівців даного напрямку шукати нові підходи до змісту і способів організації співпраці закладів дошкільної освіти з родинами. Модернізація форм взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками сьогодні направлена на послідовний перехід від традиційного процесу до діяльнісного.

Метою статті є обґрунтування основних аспектів організації співпраці вихователів закладів дошкільної освіти з родинами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Взаємозв'язок суспільного й родинного виховання відображено в ряді нормативно-правових документів, зокрема в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Базовий компонент дошкільної освіти» та ін. Так, у

Законі України «Про освіту» (2017) зазначено, що батьки є першими педагогами для дитини.

В Законі України «Про Дошкільну освіту» (2001) зазначено, що обов'язком родини є сприяння здобуттю дитиною освіти у дошкільних та інших освітніх установах або забезпечення дошкільної освіти в сім'ї відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. Також стверджено, що до обов'язків сім'ї відносять виховання, розвиток і навчання дітей в родині, відвідування дитиною закладу дошкільної освіти не звільняє сім'ю від вище перерахованих обов'язків.

У Базовому компоненті дошкільної освіти України визначено, що: «Сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього. Участь батьків або осіб, які їх замінюють, у розвитку компетентностей дитини, залучення сімей до освітнього процесу закладу дошкільної освіти утворює позиції про те, що кожен з батьків є відповідальним за виховання і навчання дитини, за збереження її життя, зміцнення здоров'я та усвідомленого ставлення до здорового способу життя, формування почуття людської гідності» (Базовий компонент, 2021, с. 32).

В дослідженні Л. Врочинської (2008) зазначено, що родина і заклад дошкільної освіти, виконуючи специфічні виховні функції, не можуть замінити один одного і мають співпрацювати задля гармонійного розвитку дошкільника (с. 2).

В процесі аналізу джерельної бази дослідження встановлено, що сім'я потребує допомоги фахівців на всіх етапах дошкільного дитинства (Валентьєва, 2013, с. 124-125), в цьому контексті перед закладом дошкільної освіти постають завдання, спрямовані на розширення й поглиблення уявлень батьків про освітні напрями діяльності дошкільної установи, роль вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку, методичні аспекти розвитку дитини в умовах сім'ї. Результатом взаємодії батьків та педагогів є формування педагогічної культури батьків, педагогічної компетентності та педагогічної рефлексії.

Процес взаємодії вихователів з батьками має будуватися на партнерських засадах, співпраці. С. Цюра (2012), досліджуючи моделі соціального партнерства між освітньою установою та родинами, виокремлює такі його типи: соціальний, формальний декларативний, сегрегаційний, інтеграційний та енергетичний (с.108).

В дослідженні Т. Валентьєвої (2013) зазначено, що для досягнення єдності в роботі дитячого садка з батьками вихованців, педагоги

дошкільних установ мають організовувати свою діяльність, спрямовуючи її на:

- мотивацію та авансовану наперед оцінку, які спонукають членів сім'ї на ефективний результат їх співпраці з педагогами та активну участь в життєдіяльності групи, на відкритість, довірливість, толерантність у відносинах;
- різні засоби подачі інформації членам сім'ї: усне спілкування, ознайомлення та аналіз продуктів дитячої творчості, естетичне оформлення стендів для батьків, перегляд відеозаписів різних фрагментів з життя групи;
- високе оцінювання внеску батьків у забезпечення життєдіяльності дітей у групі;
- педагогічну рефлексію, яка передбачає обмін враженнями від участі батьків у життєдіяльності дошкільного закладу, переосмислення батьками своєї ролі та місії вихователя, поглядів на дитину не як на об'єкт, а як на суб'єкт виховання (с. 124-125).

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що партнерська взаємодія може реалізовуватися шляхом запровадження як традиційних (колективні, індивідуальні, наочні), так й інноваційних форм роботи з батьками. Пріоритетними в роботі з батьками є форми, які вибудовуються на діалозі, передбачають обмін досвідом сімейного виховання, забезпечують становлення всіх учасників (батьків, дітей, вихователів) як суб'єктів педагогічного процесу.

Аналіз методичних рекомендацій Т. Алексєєнко, О. Кононко, Т. Поніманської та інших педагогів дає змогу виокремити такі традиційні форми співробітництва: батьківські збори (групові та загальні); консультації (групові та індивідуальні); батьківські конференції; дні відкритих дверей; святкові ранки; бесіди педагогічного характеру; інформаційні стенди; папки-пересувки; довідники, брошури, журнали; фотозвіти; виставки дитячих робіт.

Враховуючи нові соціальні умови розвитку суспільства, традиційні форми співпраці педагогів закладу дошкільної освіти з сім'єю доцільно поєднувати з інноваційними формами організації взаємодії вихователів ЗДО з батьками вихованців.

У процесі аналізу наукових публікацій (Т. Валентьєва, Т. Короткова, О. Молодушкіна, О. Рудік) виокремлено найпоширеніші інноваційні форми співпраці закладів дошкільної освіти з батьками: проведення анкетувань, опитувань, «педагогічна скринька», організація міні-бібліотек, сайт закладу дошкільної освіти, блоги вихователів, семінари-практикуми, педагогічний брифінг, педагогічна вітальня, ділові ігри педагогічного напрямку, «круглі

столи»; «школи» молодих батьків; батьківські клуби; сімейні проекти, майстер-класи, тематичні квести.

На думку Т. Валентьєвої, Ю. Тонкової та Н. Веретеннікової, плануючи ту чи іншу форму взаємодії з родинами, слід надавати перевагу наступним вимогам: «оригінальність», «затребуваність», «інтерактивність» (Валентьєва, 2013, с. 126).

Сучасні реалії спонукають до пошуку шляхів урізноманітнення та оновлення форм співробітництва роботи закладу дошкільної освіти та сім'ї. В наукових дослідженнях до найбільш перспективних форм співробітництва вихователів і батьків відносять: мобільний зв'язок; короткі текстові повідомлення; групи в вайбер або телеграм; анкети створені за допомогою онлайн-ресурсів; сторінка в соціальних мережах, де і педагоги, і батьки можуть поширити найважливішу інформацію з життя групи; веб-сайт дитячого садка, який замінює традиційний інформаційний стенд; блог або онлайн щоденник групи, де зазвичай розміщують фотозвіти та анонують план роботи на наступні тижні (Перепелюк, 2018, с. 143).

В ході наукового пошуку встановлено, що позитивні результати в освітній роботі з дітьми дошкільного віку досягаються за умови вмілого підбору різних форм співробітництва, активного залучення до цієї роботи всіх членів педагогічного колективу дошкільного закладу і членів родини дітей.

Зміст сучасної концепції дошкільної освіти сприяє впровадженню зміни в налагодженні педагогічних взаємин між закладом дошкільної освіти і сім'єю. Л. Врочинська (2008) доводить, що у закладі дошкільної освіти мають бути створені умови для спільної роботи сім'ї та педагогічного колективу (с. 2).

В контексті проблеми дослідження визначено такі педагогічні умови співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю: соціально-педагогічна діагностика сім'ї; побудова взаємовідносин з батьками на основі партнерства та інтеграція батьків у освітній процес; використання різноманітних форм роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю; систематичне здійснення зв'язку закладу дошкільної освіти з батьками протягом року; тематичний самоконтроль вихователями освітньої роботи з батьками.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, ефективна взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти, як система регулярних взаємозв'язків вказаних суб'єктів з метою здійснення спільного впливу на розвиток особистості дитини, потребує створення відповідних умов. Отже, упровадження педагогічних умов співпраці сім'ї та дошкільного закладу дасть можливість створити в освітній установі

поліфункціональне розвивальне середовище, що характеризуватиметься мобільністю, відкритістю, доступністю, а також включенням батьків у планування освітнього процесу життєдіяльності дітей у групі, створенням творчої команди педагогів та батьків.

Досліджувана проблема є багатоаспектною, тому подальшої уваги потребують питання вдосконалення змісту, форм і методів організації співпраці закладу дошкільної освіти та сім'ї.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Пироженко Т. О. та ін. Київ, 2021. 37 с.
2. Валентьєва Т. І. Сутність, мета, принципи і форми співробітництва дошкільного навчального закладу з батьками старших дошкільників. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17(1). С. 121-128
3. Врочинська Л. І. Виховання гуманної поведінки дітей старшого дошкільного віку у процесі взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.08 / Інститут проблем виховання академії педагогічних наук України. Київ, 2008. 20 с.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 10.11.2020)
5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 03.11.2020)
6. Перепелюк І. Р. Організаційно-педагогічні умови партнерства дошкільного навчального закладу і сім'ї в Республіці Польща: дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича – ДВНЗ «Прикарпатський університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2018. 265 с.
7. Цюра С. Б. Нові моделі соціального партнерства школи і сім'ї: приватна загальноосвітня школа в Україні. *Педагогіка: зб. наук. праць*, 2012. Випуск 11. С. 107-112.

References

1. Pirozhenko, T. O. et al (2021). *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [The basic component of preschool education]*, 37. Kyiv (ukr).
2. Valenteeeva, T. I. (2013). Sutnist, meta, pryntsyipy i formy spivrobotnytstva doshkilnoho navchalnoho zakladu z batkamy starshykh doshkilnykyiv [The essence, purpose, principles and forms of collaboration of preschool establishments with parents]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchnivskoi molodi, 17(1)*, 121-128 (ukr).
3. Vrochynska L. I. (2008). *Vykhovannya humannoi povedinky ditey starshoho doshkilnoho viku u protsesi vzayemodii doshkilnoho navchalnoho zakladu i simii [Upbringing senior pre-school children's humane behaviour in the process of interaction of the pre-school educational establishment and family]*. (Abstract of

- Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 20. Institute for Problems of the Institute of Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv (ukr).
4. *Zakon Ukrainy "Pro doshkilnu osvitu"* [Law of Ukraine "On Preschool Education"] vid 11.07.2001 # 2628-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (date of appeal: 10.11.2020) (ukr).
 5. *Zakon Ukrainy "Pro osvitu"* [Law of Ukraine "On Education"] vid 05.09.2017 # 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (date of appeal: 03.11.2020) (ukr).
 6. Perepeliuk, I. R. (2018). *Orhanizatsiyno-pedahohichni umovy partnerstva doshkilnoho navchalnoho zakladu i simii v Respublitsi Polshcha* [Organizational and pedagogical conditions of preschool educational institution and family partnership in the Republic of Poland]. (Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 256. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Ivano-Frankivsk (ukr).
 7. Tsiura, S. B. (2012). *Novi modeli sotsialnoho partnerstva shkoly i simii: pryvatna zahalnoosvitnya shkola v Ukraini* [New models of school and family social partnership: a private secondary school in Ukraine]. *Pedahohika: zbirnyk naukovykh prats, 11*, 107-112 (ukr).

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПЕДАГОГОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ С СЕМЬЕЙ

С. В. Колосова, Ю. В. Сырвая

В статье рассмотрены организационные аспекты взаимодействия воспитателей учреждений дошкольного образования и семьи. Установлено, что процесс взаимодействия воспитателей с родителями должен строиться на партнерских началах, сотрудничестве. Проанализированы основные формы сотрудничества воспитателей с семьями. Выяснено, что приоритетными в работе с родителями являются формы, которые построены на диалоге, предусматривают обмен опытом семейного воспитания, обеспечивают становление всех участников (родителей, детей, воспитателей) как субъектов педагогического процесса. Обращается внимание на необходимость сочетания традиционных форм работы с вариативными инновационными технологиями организации взаимодействия воспитателей УДО с родителями воспитанников. Проанализировано, что к наиболее удобным формам сотрудничества воспитателей и родителей в условиях адаптивного карантина относят: мобильную связь; короткие текстовые сообщения; группы в вайбер или телеграмм; анкеты, созданные с помощью онлайн-ресурсов; страницы в социальных сетях; сайт детского сада; блог или онлайн дневник группы. Определено, что эффективное взаимодействие семьи и учреждения дошкольного образования, как система регулярных взаимосвязей указанных субъектов с целью осуществления совместных воздействий на развитие личности ребенка, требует создания соответствующих условий. В контексте проблемы исследования определены

следующие педагогические условия сотрудничества заведения дошкольного образования с семьей: социально-педагогическая диагностика семьи; установление партнерских взаимоотношений и интеграция родителей в образовательный процесс; использование различных форм работы заведения дошкольного образования с семьей; систематическое осуществление связи заведения дошкольного образования с родителями в течение всего года; тематический самоконтроль воспитателями образовательной работы с родителями.

Ключевые слова: заведение дошкольного образования, семья, дети дошкольного возраста, педагогические условия воспитания, взаимодействие дошкольного учреждения с семьей.

FEATURES OF ORGANIZATION OF INTERACTION OF EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS WITH THE FAMILY

S. V. Kolosova, Yu. V. Surova

The article considers the organizational aspects of the interaction of educators of preschool education institutions and the family. It is established that the process of interaction of educators with parents should be based on partnership, cooperation. The main forms of cooperation between educators and families are analyzed. It is found that the priority in working with parents are the forms that are built on dialogue, provide for the exchange of experiences of family education, ensure the formation of all participants (parents, children, educators) as subjects of the pedagogical process. Attention is drawn to the need to combine traditional forms of work with variable innovative technologies for the organization of interaction between educators and parents of the child's. It is analyzed that the most convenient forms of cooperation between educators and parents in the conditions of adaptive quarantine include: mobile communication; short text messages; groups in viber or telegrams; questionnaires created with the help of online resources; pages in social networks; site of preschool education institutions; blog or online group diary. It is determined that the effective interaction of the family and the institution of preschool education, as a system of regular relationships of these entities in order to implement joint effects on the development of the child's personality, requires the creation of appropriate conditions. In the context of the research problem, the following pedagogical conditions for the cooperation of preschool education institutions with the family have been identified: social and pedagogical diagnostics of the family; establishing partnerships and integrating parents into the educational process; use of various forms of work of the preschool institution with the family; systematic communication of the preschool institution with parents throughout the year; thematic self-control by educators of educational work with parents.

Keywords: Preschool institution, family, preschool children, pedagogical conditions of upbringing, interaction of preschool institution with family.

Колосова Світлана Вікторівна – викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна

академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: kolosova.svetlanavik@gmail.com

Колосова Светлана Викторовна – преподаватель кафедры теории и методики дошкольного образования, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета (г. Харьков, Украина). E-mail: kolosova.svetlanavik@gmail.com

Kolosova Svitlana Viktorivna – lecturer at the Department of Theory and Methods of preschool education, Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: kolosova.svetlanavik@gmail.com

Сирова Юлія Володимирівна – викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: yuliya_syrovaya@ukr.net

Сыровая Юлия Владимировна – преподаватель кафедры теории и методики дошкольного образования, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета (г. Харьков, Украина). E-mail: yuliya_syrovaya@ukr.net

Syrova Yuliia Volodymyrivna – lecturer at the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: yuliya_syrovaya@ukr.net